

...słowaj oraz Wojsko ...
-100 Toruń, ul. W. G... 2
...22-185, e-mail: ...@...torun.pl
REGON 179592736

Pl. Ruj. zab. t.
Ar. Ruj. zab. t. oproc. 2014

Pres.
3-303 Nyse

AK
Kłajń

PAWLIK-PRYBYLSKA
Maria

ps. „Zona”

1807/USK

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

1807/48K

AK Włocław

PAULIK Maria

z em. Przybylska ps. Lorek

I./1. Relacja K. 3, s. 4

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora ✓ K. 1. S. 1

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja ✓ K. 1. S. 2

..... 1, ...

.....

.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓

VI. Fotografie —

III Relacja

1. Relacja uczestniczą: WSK w l. 1939-1945
Pauzik - Przybyłowa Maria ps. Laska"
spisana w formie relacji Józefa Marciniaka z W-uz z okymata znajdującego się w Archiwum Środowiska 27 NDP w Warszawie
wzrostu 1998r, W-uz

rysopis, okg. K.1 s.1-2

2. Relacja Przybyłowej Marii z ob. Pauliki (brak daty)
mps. okg. K.2 s.3-4

Relacje przekazane do Fundacji Józefa Marciniaka z W-uz

I-1/1

Relacja uczestniczki WSK w latach 1939-1945

I. Dane osobowe: Pawlik-Przybylska Maria „Lorza”
urodz. 27.XI.1923 Stara Dąbrowa na Wołyniu
rodzice: Walerii i Feliksa
adres: 48 303 Sypa,

II-IV. (?)

V. Przebieg konspiracyjnej służby żołnierskiej w 1939-1945 r.:

- Od stycznia 1941 r. konspiracja ŻHZ w Starej Dąbrowie. Bezpośrednim przełożonym był „Kruk”. Miałam kontakt z działaczem ŻHZ Staszakiem „Kmicie-Podholanin-Korral”. W styczniu 1942 r. uciekałam z transportu wiozącego na roboty do Niemiec - do Kowla. Dowódcą Staszak „Kmicie-Podholanin” odebrał moje przysięgę - i zostałam przyjęta do służby wojskowej; zaopiekował mnie w dokumenty, był moim bezpośrednim przełożonym. Byłam łączniczką. Punktem kontaktowym było mieszkanie Kwiecińskich, miałam kontakty z „Krukiem” i z łączniczką „Marta”.
- Od 1943 r. utworzono mnie rozkazem służbowym do Inspektoratu Kawalerskiego pod dowództwem mjr „Kowala” na ul. Monopolowej. Moje pseudonimy „Wanda-Lorza”. Innym kontaktem były warsztaty Szmasalskiego „Idylla” na ul. Kolejowej - stała się łączniczką „Marta”, a na ul. Włodzimierskiej - „Bocian”.
- W przewożeniu ciężkich paczek - przesyłek pomagał Pniernacki „Stary”. W połowie r. 1943 przechodziłam szkolenie sanitariuszek pod kierunkiem Dr Skowrona. Od lipca 1943 r. pracuję w Zielonej kontaktując się z „Krukiem” i grupami szkoleniowymi „Szarego”.
- W czerwcu 1943 r. zostałam przeniesiona służbowo do Brzozy Samobrony w Łasmykowie
- ✓ a od listopada 1943 r. razem z „Pehetką” przeniesiona do oddziału w Kupicko-wie pod dowództwem „Hilczura” Stomorowskiego. Tutaj przy pomocy miejscowego pastora czeskiego i braci Łopotockich, a także por. „Konrada” razem z „Pehetką” organizujemy w pomieszczeniach ambulanse szpital: 2 sale chorych i gabinet zabiegowy. Pomocy udziela felczer Niemoszkałowski. Od połowy grudnia 1943 r. moim bezpośrednim przełożonym jest Dr „Sęp” z którym jako sanitariuszka pracuję w szpitalu do połowy stycznia 1944 r. - kiedy to na rozkaz „Jastrzębia”
- ✓ szpital przyjmuje sanitariuszka „Hilga”, a ja pod koniec stycznia 1944 r. rozkazem przeniesiona jestem do batalionu „Sokoła” do Suszyszaby, gdzie wraz
- ✓ z dr Krótkiewskim „Sfinksem” i „Renoz” jako sanitariuszka liniowa

biore udział we wszystkich bojach tego batalionu aż do rozbrojenia 24 U.D.P. AK: 24 lutego 1944 udział w walce o Świnoujście, potem bój w Łapolu k. dubomia, gdzie zostałam ranna od kuli karabinowej.

W marcu 1944r udział w boju o Łambinowie.

W walkach podczas okrążenia Dyrniji transportowaliśmy rannych i chorych do szpitala w Morawie. Potem transportujemy przy przejściu przez torę na Polesie.

W kwietniu 1944r udział w walkach na Polesiu i śmierć por. „Witczurka”

W maju 1944r ukrywamy rannych na wsiach w bagnach pod opieką sanitariuszki Heli Dębowskiej.

v

W czerwcu 1944r przechodzimy z batalionem „Sokoła” przez Brzecz pod Kłodzkiem do lasów Parczewskich. Biore udział w akcji na Wiesznię.

We wsi Maśluchy organizujemy deszczynsekcję tj. walkę ze szwercberem i przeprowadzamy szereg operacji przeciwko tyfusowi.

W sierpniu 1944r transportujemy rannych i chorych do szpitala.

W lipcu 1944r Dyrnija wyprowadzi z okrążenia z odpraw w lasach Subartowskich. W porannej lipca 1944 jesteśmy w Kamionce i nasze oddziały dywizyjne są okrążone, jesteśmy okrzykiem wojsk sowieckich.

W dniu 24-25 lipca tegoż roku jesteśmy pod Staroborem i - rozbrojenie.

Po rozbrojeniu i przegonięciu się udajemy się do dubline na ul. Narutowicza po dokumenty i cywilne ubrania. Tam por. „Sokoł” dał mi plik kenkart i list, że bym wypełniała ~~nie~~ we potrzeb naszych żołnierzy. Tak też uczyniłam. Krzysztof Dębowski „Refat” wręczył mi depozyt po poległym por. „Witczurze” dla doręczenia żonie porucznika, która mieszkała w Chętnie dubelckim, - rozkaz wykonawczy.

Odmianca: Medal Złoty i Srebrny, Grunwaldski, Zasłużonemu Opolecyzynie.

Reprezje: od 15.I.1945 do kwietnia 1945r w szeregach w Chętnie dubelckim.

1-1 Pomyślność Jasia

Relacja w/w znajduje się w archiwum środowiska 24 U.D.P. AK w ul. Chłodna 31/10 spisała dla potrzeb Archiwum AK w Toruniu Jeleńskiana 4-4a " 11.11.202 wnieśli 1998 4-4a

RELACJA WSK

Relacje pniekarzasta D11/3
p. J. Marciniek
zob. raport dokumentacji
"Mikolaj" - dyskiety
dysk. pniekarzane przez
J. Marciniek - 2

I. Dane osobowe :

PRZYBYLSKA MARIA z domu PAWLIK

Urodzona : 27.11.1923 r. Stara Dąbrowa na Wołyniu

Rodzice : Walenty i Feliksa

Adres : 48-303 Nysa, ul.

II. Dane środowiskowe :

przynależność do PWK, PCK, ZHP

III. Udział w Kampanii wrześniowej 1939 r.

IV. Krótki życiorys "cywilny" okresu lat 1939-1947

V. Przebieg konspiracyjnej służby żołnierskiej w latach 1939 - 45

Od sierpnia 1941 r. konspiracja w St.Dąbrowie. Bezpośrednim przełożonym był "Kruk". Miałam kontakt z działaczem ZWZ Staszczakiem "Kmicic - Podhalanin" Kowal. W styczniu 1942 r. uciekłam z transportu jadącego do Niemiec do Kowla. Dowódca Staszczak "Kmicic-Podhalanin" odebrał ode mnie przysięgę do służby w ZWZ i zaopatrzył w dokumenty. Był moim bezpośrednim przełożonym. Byłam łączniczką, miałam kontakty z "Krukiem". Punktem kontaktowym było mieszkanie Kwiecińskich i łączniczka "Maria".

Od 1943 r. włączono mnie do Inspektoratu Kowelskiego AK ul.Monopolowa, pod dowództwem mjr Kowala.

Mój pseudonim "Wanda", "Zorza". Kontaktem były warsztaty Szmasalskich "Idylla" na ul.Kolejowej - łączniczka "Marta". a na ul.Włodzimierskiej "Bocian". W przenoszeniu ciężkich przesylek pomaga Biernacki "Stary".

W połowie 1943 r. przechodzę szkolenie sanitariuszek pod kierunkiem dr Skowrona. Od lipca 1943 r. pracowałam w kontaktach z "Krukiem" miejscowość Zielona i grupy szkoleniowe "Szarego".

Od jesieni 1943 r. rozkazem przeniesiono mnie do Bazy Samoobrony w Zasmykach, a od listopada 1943 r. wraz z "Pchełką" przeniesiona zostałam do Kupiczowa pod dowódcą "Wilczura" - Skomorowski.

Przy pomocy miejscowego pastora czeskiego i braci Zapotockich, a także por. "Konrada" razem z "Pchełką" organizujemy w poniemieckim ambulansie szpital : 2 sale chorych i gabinet zabiegowy. Pomocy lekarskiej udziela felczer Niemoszkalenko. Od połowy grudnia 1943 r. moim bezpośrednim przełożonym jest dr "Sęp", z którym pracuję w szpitalu do połowy stycznia 1944 r., kiedy na rozkaz "Jastrzębia" szpital przejmuje sanitariuszka "Wilga" a ja pod koniec stycznia rozkazem przeniesiona do batalionu "Sokoła" do Suszybaby, gdzie wraz z dr Krótkiewskim

"Sfinksem" i "Reną" biorę udział we wszystkich bojach tego batalionu aż do rozwiązania 27 Woł.Dyw.Piechoty AK.

27.02.1944 r. biorę udział w walce o Świniarzyn, potem bój w Zapolu pow. Lubome, gdzie byłam ranna od kuli karabinowej. W marcu 1944 r. biorę udział w boju o Zamłynie. W walkach w okrażeniu Dywizji transportowaliśmy rannych do szpitala w Morawie, potem transportowaliśmy przy przejściu przez tory na Polesie. W kwietniu 1944 r. biorę udział w walkach na Polesiu, śmierć por. Wilczura.

W maju 1944 r. ukrywam rannych na wyspie w bagnach pod opieką sanitariuszki "Dąbrowskiej".

W czerwcu 1944 r. przejście batalionu "Sokoła" przez Bug pod Kodeniem, do lasów Parczewskich. Biorę udział w akcji na Wisznicy. We wsi Maśluchy organizuję dezynsekcję tj. walkę ze świerzmem i przeprowadzam szczepienia przeciwko tyfusowi. W czerwcu 1944 r. transportuję rannych do szpitala.

W lipcu 1944 r. Dywizja wychodzi z okrażenia z odprawą w lasach lubartowskich. W połowie lipca 1944 r. jestem w Kamionce i jest okrażona nasza Dywizja przez wojska sowieckie. W dniach 24 - 25 lipca jestem pod Skrobowem i następuje rozbrojenie. Po rozbrojeniu i pożegnaniu udajemy się do Lublina na ul.Narutowicza po dokumenty i cywilne ubrania. Tam por. "Sokół" dał mi plik kennkart i tusz, żebym wypełniała na potrzeby naszych żołnierzy. Tak też uczyniłam. Ksiądz Dąbrowski "Rafał" wręczył mi depozyt po poległym por."Wilczurze" dla doręczenia żonie porucznika, która mieszkała w Chełmie Lubelskim; rozkaz wykonałam.

Odznaczenia : Grunwaldzka, Medal Zwycięstwa i Wolności, Zasłużonemu Opolszczyźnie.

Represje : od kwietnia 1945 r. do ogłoszenia amnestii 1945 więziona w Chełmie Lubelskim.

I/2 Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatore

Oświadczenie świadka Michała Fijałki ps. "Sokoł"

AK w Korku zamieszkały w Lublinie, ul. 25 II^a 1977r.

Posiadanie w studnie sanitarniej w 27 Dru. Pielęgni, Mian' Przekłobniej
ps. "Łowca"

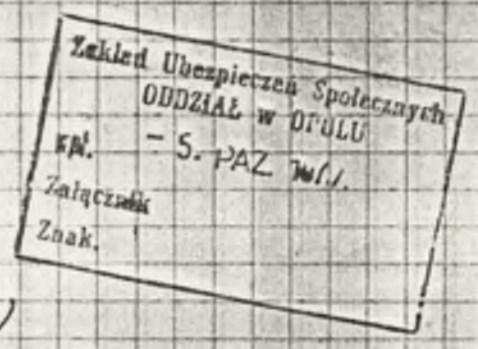
rykopis, Ksero, K. 1. S. 1

Il/2/1 dublin, dnia 25. II. 1977

Michał Fijałka „Sobót”
był zast. inspektora P.K.W. Kowala
i był of. ca. baonu 1/50 pp 27 wot. dyw. piech. P.K.
c.łonek 2 B. W. S. D. Nr leg. 225 135 z 14. II. 1958 r.
zamieszkał w Dublinie, ul.
(Dowód osobisty Nr 7 B)   był st. K.H. HO 29. IV. 1965 w Dublinie)

Oświadczenie świadka.

Świadomy odpowiedzialności kamej za prawdziwość podanych
mi niej, przere mi nie faktów oświadcza, że znana mi osoba z okre-
słu rby w partryantce w batalionie dowodzonym przere mi nie 1/50 pp
27 wot. dyw. piech. P.K. jako sanitariuszka ob. Maria Przybyłska
Zorza córka Walentego i Feliksy, ur. 27 listopada 1923 roku w Starce
Dobrowie, obecnie zamieszkała w Nysie ul. Siemerewskiego 37, była
rana w czasie walki w drugiej połowie lutego 1944 roku w miejscowości
Zapole pow. Lubomł na Wołyniu. W czasie walki tego batalionu
sanitariuszka „Zorza” została ranna od kuli karabinowej w okolicz-
ności przegostupa u nasady karaku. W tym czasie - a było to w końcowej
fazie walki - znajdowała się blisko rannych. Wiedząc, że przere przere
okres czasu straciła przytomność. Osobiscie udzielałem jej
pierwszej pomocy sanitaryjnej i wydołyłem palcami mojej ręki
kulę z karaku. Po przere i zabandariowaniu przere odzyskała
przytomność i odniesiono ją na staty punkt sanitarny baonu
pod opiekę lekarsha. Po przere czasie powróciła do oddziału
i pamiętam, że przere dłuższy okres czasu występował u niej w okresie
strzelaniny dostregalmy przere wrystkich lek, który danielna sani-
tariuszka umiała opanować i stała swoję woli.

Stwierdzam własnoręczność podpisu

ob. Michała Fijałka
Data 25.02.77 podpis

Michał Fijałka
sept. ver 9

10

Korespondencja

List Sylwii Grochowskiej Dokumentalistki Działu EWSK
z datą Teren, 7 II 2002 do Sławi Przybyłkiej, 48-303 Nysa

mps. Kopia k. 1. s. 1-2

Toruń, 07.02.2002 r.

Kopia

MEMORIAL
General Marii Wittek

Pani

Maria Przybylska

ul.

48 - 303 Nysa

Szanowna Pani!

Pracuję w Fundacji „Archiwum Pomorskie Armii Krajowej”, którego dział WSK (Wojenna Służba Kobiet) zajmuje się gromadzeniem i opracowywaniem materiałów na temat Polek walczących na wszystkich frontach II wojny światowej.

Od Pani Józefy Marciniak z Warszawy (żołnierz 27 WDP), która jest współpracowniczką naszego Archiwum, otrzymaliśmy odpis Pani relacji znajdujący się w Archiwum Środowiska 27 WDP w Warszawie. Na podstawie tego odpisu założyliśmy na Pani nazwisko teczkę osobową o numerze inwentarzowym 1807/WSK.

Bylibyśmy jednak niezmiernie wdzięczni gdyby zechciała Pani napisać relację na temat swoich losów wojennych, najlepiej według załączonego schematu relacji WSK. Być może pamięta Pani również nazwiska koleżanek służących z Panią w 27 Dywizji Wołyńskiej?

Wszelkie informacje na temat kobiet-żołnierzy są bezcenne dla naszego Archiwum i dla dalszych badań historycznych.

Może mogłaby również Pani przysłać nam jakiegokolwiek dokumenty i zdjęcia poświadczające Pani służbę wojenną (ewentualnie mogą być kserokopie). Zdjęcia proszę opisać na odwrocie.

Jeśli nie posiada Pani swojej fotografii z lat 40-tych to proszę nam przysłać swoje

współczesne zdjęcie. Powyższe materiały uzupełniłyby Pani teczkę osobową, a ponadto są one niezwykle cenne dla celów badawczych.

W załączeniu przesyłam informacje dotyczące naszej działalności.

Serdecznie zapraszam do współpracy i czekam na przychylny odzew z Pani strony. Współpraca z każdą osobą pomagającą nam w zachowaniu od zapomnienia losów kobiet-żołnierzy jest dla nas bezcenna.

Pozdrawiam i łączę wyrazy szacunku

mgr Sylwia Grochowina

Sylwia Grochowina

Dokumentalistka Działu WSK

Załączniki:

1. Informacja na temat Fundacji
2. Informacja wydawnicza
3. Schemat relacji WSK

PAWLIK - PRZYBYLSKA Maria

